

پایه مالیاتی چیست؟ + انواع و نحوه محاسبه آن

پرداخت مالیات یکی از وظایف شهروندان در مقابل دولت‌ها است. پایه مالیاتی مبلغ یا میزانی از درآمد و دارایی است که محاسبه مالیات براساس آن انجام می‌شود. پایه‌های مالیاتی انواع مختلف دارند و سیستم مالیاتی در هر کشور متفاوت است. اما در هر صورت ایجاد عدالت مالیاتی و توزیع بار مالیات به شکل منصفانه و متعادل در جامعه اهمیت فراوانی دارد. ساختار و پایه مالیاتی در ایران مشابه با کشورهای دیگر است و مبنای محاسبه آن درآمد و دارایی اشخاص حقیقی و حقوقی است.

برای دریافت دمو نرم افزارهای مالی

پایه مالیاتی

در تعریف پایه مالیاتی آمده است که به مبلغ یا مقداری از درآمد، دارایی یا عوامل دیگر گفته می‌شود که مالیات بر اساس آن محاسبه و پرداخت می‌شود. انواع پایه در مالیات به ساختار مالیاتی هر کشور و اصول نظام مالیاتی آن بستگی دارد. معمولاً درآمد افراد حقیقی یا حقوقی به عنوان پایه و مبنای مالیات قرار می‌گیرد. به این ترتیب درآمد افراد یا

سازمان‌ها در سال محاسبه می‌شود تا برآورد مالیات بر مبنای آن باشد. درآمد ممکن است از موارد مختلفی به دست آید و شامل حقوق و دستمزد، درآمد کسب‌وکار، سود بانکی، سود سهام، دریافت اجاره‌بها یا موارد متعدد دیگری باشد.

به عبارت دیگر پایه مالیاتی هر چیزی است که از آن مالیات گرفته می‌شود و این مالیات درآمد مستقیم دولت محسوب می‌شود. هر قدر پایه مالیات و نرخ مالیات بیشتر باشد، درآمد دولت بالاتر خواهد بود. نرخ و ضریب مالیاتی معیار سنجش مودیان مالیاتی است و سالیانه پس از تصویب شدن به اطلاع عموم می‌رسد.

مالیات به چه مصرفی می‌رسد؟

دولت‌ها برای ارائه خدمات اجتماعی و هزینه‌های عمومی مالیات دریافت می‌کنند. تأمین

منابع مالی دولت با جمع‌آوری مالیات از عموم مردم انجام می‌شود و منجر به تسهیل در اجرای سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی دولت‌ها می‌شود. مالیات موردی اجباری است که پرداخت آن لازم و ضروری است. اشخاص و شرکت‌ها موظف به پرداخت مالیات هستند و این مالیات بر اساس میزان درآمد، دارایی‌ها و فعالیت‌های مالی محاسبه و تعیین می‌شود.

مالیات جمع‌آوری شده از سوی دولت به مصرف خدمات عمومی می‌رسد. مواردی مثل توسعه زیرساخت‌ها، ارائه خدمات بهداشتی و آموزشی و رفاهی، برقراری امنیت، حمایت از قشرهای ضعیف و آسیب‌پذیر جامعه و خدمات عمومی هزینه‌های خود را از مالیات دریافت می‌کنند. مالیات ابزاری است که برای اصلاح تناسب ثروت و درآمد به وجود آمده و سعی بر آن دارد تا عدالت اجتماعی را تأمین کند.

انواع پایه مالیاتی

مالیات در ایران به صورت مستقیم و غیرمستقیم از سوی دولت اخذ می‌شود. ضریب‌های مالیاتی و نحوه محاسبه هر مورد که مالیات به آن تعلق می‌گیرد، در دولت مشخص شده است و به سازمان‌ها و ارگان‌های مربوطه ابلاغ و اعلام می‌شود. ضرایب محاسبه مالیات ممکن است بر اساس معیارهای مختلف متفاوت باشند و حتی برای دسته‌های خاصی از افراد یا مشاغل شامل تغییرات و تفاوت‌هایی با دسته‌های دیگر باشند. اما در هر صورت قوانین و مقررات مالیاتی بر تنظیم و اجرای ارزیابی‌ها و محاسبات و اخذ مالیات نظارت کامل دارد.

براساس قوانین مالیاتی ایران پایه‌های مالیاتی را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد: درآمد، دارایی و مصرف.

پایه مالیات بر اساس درآمد

درآمدها از فعالیت‌های مختلف به دست می‌آیند. درآمد حقوق و دستمزد، درآمد فروش کالا و خدمات، درآمد فعالیت در بازار آزاد و حرفه‌ای، سود به‌دست‌آمده از سرمایه‌گذاری در سهام و ملک، درآمد به‌دست‌آمده از اجاره املاک و مستغلات و موارد مختلف دیگر در این دسته از پایه‌های مالیاتی قرار می‌گیرند. در محاسبه درآمد خرید و فروش سالیانه، درآمد ویژه، میزان خروج کالا از کارخانه‌ها، میزان حق امتیاز و ابطال تمبر دریافتی برای خدمات رسمی از جمله مواردی هستند که سنجیده می‌شوند.

پایه مالیات بر اساس دارایی

مالیات این دسته بر اساس انواع دارایی و انتقال آنها محاسبه می‌شود. دارایی‌های ثابت و جاری، نقل و انتقال مالکیت املاک و مستغلات، مالیات ارث و هبه، مالیات تسهیلات و وام‌های بانکی، مالیات سپرده‌های بانکی و موارد متعدد دیگر که در این دسته قرار می‌گیرند محاسبات مالیات خود را دارند.

پایه مالیات بر اساس مصرف

مالیت بر ارزش افزوده از انواع پایه مالیاتی است که برای مصرف کالا و خدمات در نظر گرفته شده است. در واقع این مالیات حلقه‌ای از زنجیره تولید و توزیع کالا و خدمات است که پرداخت آن تبدیل یک بخش اصلی و جدانشدنی از چرخه مصرف کالا شده است.

محاسبه پایه مالیاتی بر ارزش افزوده

- روش تجمیعی مستقیم

پایه مالیاتی بر ارزش افزوده = (استهلاک + سود + اجاره + بهره + دستمزد) × نرخ مالیات بر ارزش افزوده (VAT)

در این روش از محاسبه جداگانه دستمزد، بهره، اجاره‌بها، سود و استهلاک بنگاه استفاده نمی‌شود. بلکه به جای آن نرخ مالیات به عنوان یک ضریب معین به کار

می‌رود. این روش بسیار ساده است و نیاز به محاسبات جداگانه ندارد.

– روش تجمیعی غیرمستقیم

پایه مالیاتی بر ارزش افزوده = (استهلاک × نرخ مالیاتی) + (سود × نرخ مالیاتی) + (اجاره × نرخ مالیاتی) + (بهره × نرخ مالیاتی) + (دستمزد × نرخ مالیاتی)

این روش نرخ مالیات در هر یک از عوامل ارزش افزوده به صورت جداگانه ضرب می‌شود و حاصل تمام موارد با هم جمع می‌شوند تا میزان مالیات به دست آید.

تعیین ضرایب مالیاتی

مالیات‌های مختلف ضرایب مختلفی نیز دارند که تعیین پایه مالیاتی آنها بر عهده نهادهای دولتی و سازمان‌های مالیاتی است. تعیین ضرایب مالیاتی شامل مجموعه‌ای از ارزیابی‌های مختلف و ترکیبی از سیاست‌های دولت، تحلیل‌های اقتصادی، تجربه کشورهای دیگر و مشارکت مردم و صنایع و سازمان‌هاست. با توجه به پیچیده بودن این فرایند باید تمامی ارزیابی‌ها به شکلی درست و با رعایت کامل قوانین و مقررات انجام شود تا ضرایب درست و عادلانه‌ای برای آنها تعیین شود. معیارهایی که برای تعیین ضرایب به کار می‌روند شامل موارد زیر می‌شود:

– سیاست‌گذاری دولت

دولت‌ها بر اساس برآوردهای اقتصادی و اجتماعی و چشم‌انداز مالی که برای خود تعیین

می‌کنند، نرخ مالیات را نیز مشخص می‌سازند. نرخ مالیات ممکن است با توجه به این وضعیت بالا یا پایین‌تر از گذشته تعیین شود. اهداف مالیاتی مانند جمع‌آوری درآمدهای دولت، توزیع عادلانه بار مالیاتی، ایجاد انگیزه یا کنترل فعالیت‌های اقتصادی و تشویق برای سرمایه‌گذاری از جمله مواردی هستند که در این وضعیت سنجیده می‌شوند.

در کشور ما مبنای سیاست در بخش اقتصادی کشور بر پایه حذف وابستگی به درآمدهای نفتی است. مالیات بر ارزش افزوده با هدف کاهش فشار بر قشر کم‌درآمد و کم‌مصرف گذاشته شده و ایجاد درآمد غیرنفتی پایدار برای دولت می‌کند. به همین منظور پایه مالیاتی برای درآمدهای مختلف تنظیم شده است.

– شرایط اقتصادی

شرایط اقتصادی و تحلیل‌های مرتبط با آن از مهم‌ترین معیارهای تعیین ضرایب در نرخ مالیات هستند. پیش‌بینی تأثیرات مالیات بر اقتصاد و جمعیت باید در نظر گرفته شود تا بتوان راهکارهای مؤثر در رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری، تورم و اشتغال را در نظر گرفت و پیاده‌سازی کرد.

– تجربه‌های گذشته و کشورهای دیگر

با بررسی اقداماتی که در گذشته صورت گرفته و الگوبرداری از سیاست‌های مالیاتی کشورهای دیگر می‌توان نرخ مالیات عادلانه و مؤثری را تعیین و از میزان اثرگذاری و موفقیت سیستم مالیاتی اطمینان بیشتری حاصل کرد.

– بررسی میدانی و مشاوره با صنایع و کسب‌وکارها

در فرایند تعیین ضرایب مالیاتی لازم است تا بررسی‌های گسترده و موردی انجام شود. به همین دلیل نقش مشاوره و گفتگو با نهادها، نمایندگان صنایع، اتحادیه‌ها، کسب‌وکارها و افراد مشغول به کار در بدنه اقتصادی نیز اهمیت زیادی در تعیین نرخ و ضرایب مالیاتی دارد.

ضرایب محاسبه بر پایه مالیاتی به صورت سالانه تعیین می‌شوند. به همین منظور سالیانه جلساتی برگزار می‌شود که در آن نمایندگان سازمان امور مالیاتی کشور، نماینده بانک مرکزی و شورای مرکزی اصناف حضور دارند.

راهکار مدیریت مالی دیدگاه

نقش تکنولوژی و نرم افزارهای مالی و محاسباتی در محاسبه مالیات اهمیت زیادی دارد. وجود هرگونه ایراد و اشتباه در ارائه اسناد مالیاتی از سوی مودیان مالیات به سازمان امور مالیاتی کشور پیامدهای منفی زیادی برای مودیان خواهد داشت. به همین دلیل برای حذف چنین احتمالاتی باید از ابزار کمکی استفاده کرد.

راهکار مالی دیدگاه مجموعه کاملی از نرم افزارهای مالی را ارائه می‌کند که امکان یکپارچگی، گزارش‌دهی و سفارشی‌سازی اطلاعات و همچنین مقیاس‌پذیری را در محاسبات سازمانی فراهم می‌آورد. نرم افزارهای مالی دیدگاه قابلیت تحلیل دارند و طراحی آنها به گونه‌ای است که کاربری راحت و دقیقی داشته باشند تا سازمان‌ها به راحتی اطلاعات مالی خود را مدیریت کنند.

از جمله مواردی که در انتخاب نرم افزارهای مالی حائز اهمیت است امکان سفارشی‌سازی و تنظیمات در نرم افزار است. به این ترتیب می‌توان دسترسی و گزارش‌گیری از داده‌ها را تنظیم کرد. امنیت داده نیز از موارد بسیار مهمی است که نرم افزار مالی دیدگاه در این مسیر از پروتکل‌های امنیتی پیشرفته مانند رمزگذاری داده‌ها، احراز هویت دو مرحله‌ای و کنترل دسترسی استفاده کرده است تضمین کننده امنیت داده‌ها در سیستم باشد.

با توجه به میزان اهمیت و تنوع پایه مالیاتی باید در سیستم‌های محاسباتی شرکتی و اداری از هرگونه بی‌دقتی و خطا پیش‌گیری به عمل آورد. انتخاب ابزار متناسب با نیاز و

دقیق در محاسبات مالی یکی از مهم‌ترین و بهترین راهکارهای تسهیل و اطمینان از محاسبات مالی و مالیاتی در کسب‌وکارها به شمار می‌آید.

سخن پایانی

با توجه به وجود تنوع و گوناگونی سطح درآمد در جوامع، دولت‌ها تصمیم گرفتند تا مالیات بگیرند و منبع درآمدی برای پیاده‌سازی و ارائه خدمات عمومی بهتر داشته باشند. مالیات برای کم کردن فشار اقتصادی و تأمین منابع مالی برای خدمات عمومی دولت‌ها جمع‌آوری می‌شود. دریافت مالیات از سوی دولت به صورت مستقیم و غیرمستقیم است و مواردی که مالیات به آنها تعلق می‌گیرد کاملاً مشخص هستند. نرخ مالیات به صورت سالیانه تعیین و اعلام می‌شود. داشتن اطلاعات در مورد پایه مالیات نه تنها برای مودیان مالیاتی و حسابداران و صاحبان کسب‌وکار اهمیت دارد بلکه لازم است عموم مردم نیز در مورد آن آگاهی داشته باشند.

درآمد، دارایی، سپرده‌های بانکی، کالاها و خدمات مصرفی از جمله مواردی هستند که از آنها مالیات گرفته می‌شود و به عبارتی پایه مالیاتی هستند. مودیان مالیاتی شامل افراد حقیقی و حقوقی است که لازم است تا نهایت دقت را در ارائه اسناد به سازمان امور مالیاتی کشور داشته باشند. چون در صورت بروز خطا و اشتباه عواقب سختی شامل جریم و ثبت سوء پیشینه مالیاتی برای مودیان به دنبال خواهد داشت.

لذا توصیه می‌شود با کسب آگاهی بیشتر از پایه‌های مالیاتی و انجام محاسبات دقیق و استفاده بهترین راهکارهای محاسباتی از میزان مالیات خود اطلاع داشته باشند تا دچار مشکل نشوند.